

Reactie Bouwend Nederland op de internetconsultatie Zelfstandigenwet

Op 1 oktober 2026 is het wetsvoorstel Zelfstandigenwet via internetconsultatie gepubliceerd. Met deze consultatie vraagt het kabinet belanghebbenden om hun reactie op het wetsvoorstel. Hieronder volgt de reactie van Bouwend Nederland op het voorstel.

Algemeen

Wat staat in het wetsvoorstel?

Met de Zelfstandigenwet wil het kabinet meer duidelijkheid en zekerheid vooraf bieden aan zelfstandigen en opdrachtgevers. Het wetsvoorstel introduceert hiervoor een zogenoemde *veilige haven*: een route waarmee opdrachtgever en zelfstandige vooraf kunnen vaststellen dat voor een opdracht geen sprake is van een arbeidsovereenkomst. Als een zelfstandige voldoet aan zowel de zelfstandigentoets als de werkrelatietoets, ontstaat vooraf duidelijkheid. Als niet aan deze voorwaarden wordt voldaan, blijven de huidige regels van toepassing.

Reactie Bouwend Nederland

Bouwend Nederland steunt deze doelstelling. Meer duidelijkheid vooraf is belangrijk voor zowel zelfstandigen als opdrachtgevers. Daarbij zou de veilige haven de normale route moeten worden voor zelfstandigen die aantoonbaar ondernemer zijn.

Het systeem werkt alleen goed als echte ondernemers vooraf eenvoudig kunnen vaststellen waar zij aan toe zijn.

Voorkomen moet worden dat een grote groep zelfstandigen alsnog terechtkomt in een grijs gebied waarin achteraf opnieuw discussie ontstaat over de vraag of sprake is van ondernemerschap of een dienstverband.

Bouwend Nederland steunt een effectieve aanpak van schijnzelfstandigheid, dit moet voorkomen worden.

Die aanpak moet hand in hand gaan met ruimte voor echte ondernemers. Zelfstandigen leveren een belangrijke bijdrage aan de flexibiliteit, innovatiekracht en uitvoeringscapaciteit van de bouw- en infrasector.

Wij ondersteunen de doelstelling van het wetsvoorstel en zien de introductie van een veilige haven als een belangrijke stap richting meer duidelijkheid en zekerheid vooraf. Tegelijkertijd zien wij op een aantal onderdelen ruimte voor verbetering om het wetsvoorstel beter aan te laten sluiten bij de praktijk van zelfstandig ondernemerschap in de bouw- en infrasector. Hieronder gaan wij in op de belangrijkste aandachtspunten.

1. Zorg voor echte zekerheid vooraf

Wat staat in het wetsvoorstel?

Het wetsvoorstel introduceert een wettelijke veilige haven. Opdrachtgevers en zelfstandigen moeten vooraf kunnen aantonen dat aan de voorwaarden van de zelfstandigentoets en werkrelatietoets wordt voldaan. Wanneer aan beide toetsen is voldaan, wordt de arbeidsrelatie niet als arbeidsovereenkomst aangemerkt.

Reactie Bouwend Nederland

De veilige haven kan alleen functioneren wanneer opdrachtgevers vooraf op een eenvoudige wijze kunnen vaststellen dat een zelfstandige aan de wettelijke voorwaarden voldoet. Een opdrachtgever kan niet worden verwacht zelf omzetgegevens, verzekeringen, pensioenvoorzieningen en andere bedrijfsgegevens van een zelfstandige te beoordelen.

Bouwend Nederland pleit daarom voor een bindende en eenvoudig controleerbare ondernemersverklaring waarop opdrachtgevers, toezichthouders en handhavers kunnen vertrouwen. Wanneer een opdrachtgever overeenkomstig die verklaring handelt, zou achteraf alleen opnieuw naar de situatie gekeken moeten kunnen worden wanneer de verklaring onjuist is verkregen of wanneer aantoonbaar anders wordt gewerkt dan vooraf is afgesproken.

De veilige haven zou bovendien de hoofdroute moeten worden voor zelfstandigen die aantoonbaar ondernemer zijn en niet een uitzondering voor een beperkte groep.

2. Maak de zelfstandigentoets passend bij echt ondernemerschap

Wat staat in het wetsvoorstel?

De zelfstandigentoets bevat voorwaarden die betrekking hebben op het ondernemerschap van de zelfstandige. Genoemd worden onder meer minimaal drie opdrachtgevers in het lopende en voorafgaande kalenderjaar, het treffen van voorzieningen voor ondernemersrisico's en andere kenmerken van ondernemerschap.

Reactie Bouwend Nederland

Bouwend Nederland ondersteunt het uitgangspunt dat ondernemerschap een duidelijkere plaats krijgt in de wet. Een zelfstandige die bewust kiest voor ondernemerschap mag ook worden aangesproken op de verantwoordelijkheden die daarbij horen.

Wij onderschrijven daarom dat zelfstandigen ondernemersrisico lopen en verantwoordelijkheid dragen voor hun eigen bedrijfsvoering. Het treffen van voorzieningen voor arbeidsongeschiktheid, aansprakelijkheid en pensioenopbouw draagt bij aan de bescherming van de ondernemer zelf én aan het maatschappelijke draagvlak voor zelfstandig ondernemerschap. In combinatie met andere ondernemerskenmerken, zoals eigen investeringen, vakbekwaamheid, certificeringen, aansprakelijkheid en verantwoordelijkheid voor resultaat en kwaliteit, ontstaat een stevige ondernemerslat die een duidelijke aanscherping vormt ten opzichte van de huidige situatie.

Wel plaatsen wij vraagtekens bij de harde eis van minimaal drie opdrachtgevers in twee kalenderjaren. In de bouw- en infrasector zijn grote en langdurige projecten gebruikelijk. Een zelfstandige kan gedurende langere tijd voor één opdrachtgever werken en tegelijkertijd onmiskenbaar ondernemer zijn. Projecten duren bovendien soms langer dan twee jaar. Bouwend Nederland pleit er daarom voor deze eis te schrappen of hooguit als een weerlegbare aanwijzing te hanteren.

3. Houd de werkrelatietoets beperkt en objectief

Wat staat in het wetsvoorstel?

Naast de zelfstandigentoets introduceert het wetsvoorstel een werkrelatietoets. Hierbij wordt gekeken naar de omstandigheden van de concrete opdracht, zoals afspraken over de manier van werken, werktijden, locatie en de mate waarin voor eigen rekening en risico wordt gewerkt. Niet alleen het contract, maar ook de feitelijke uitvoering van het werk telt mee.

Reactie Bouwend Nederland

De werkrelatietoets moet zich beperken tot duidelijke en objectief vast te stellen signalen van werkgeversgezag. Zij mag

niet uitgroeien tot een tweede brede beoordeling van de arbeidsrelatie. Wanneer een zelfstandige aan de zelfstandigentoets voldoet, zou een beperkte controle moeten volstaan.

Ook moet worden voorkomen dat voor iedere afzonderlijke opdracht opnieuw een uitgebreide toets wordt doorlopen. Dat zou de beoogde zekerheid vooraf grotendeels tenietdoen.

Voor de bouw- en infrasector is het bovendien van belang dat expliciet wordt vastgelegd dat normale projectafspraken, gebruiken en voorschriften in de sector niet op zichzelf wijzen op werkgeversgezag.

Denk daarbij aan:

- werken op een vaste bouwplaats;
- projectplanningen;
- toolboxmeetings;
- veiligheidsregels en werkvergunningen;
- kwaliteitscontroles;
- samenwerking tussen verschillende bedrijven en vakmensen;
- gebruik van gezamenlijk of projectspecifiek materieel;
- het hanteren van een gebruikelijk uurtarief binnen de betreffende bouw- of infrspecialisatie.

Deze afspraken vloeien voort uit veiligheid, kwaliteit, logistiek en samenwerking op de bouwplaats en zijn normaal bij de uitvoering van bouw- en infraprojecten.

4. Behoud ruimte voor langdurige projecten

Wat staat in het wetsvoorstel?

Het wetsvoorstel kent geen maximale duur voor opdrachten, maar factoren als de duur van de opdracht, afhankelijkheid van één opdrachtgever en meedraaien binnen een organisatie kunnen wel een rol spelen bij de beoordeling van de arbeidsrelatie.

Reactie Bouwend Nederland

Bouw- en infraprojecten zijn vaak langdurig, locatiegebonden en afhankelijk van samenwerking tussen verschillende partijen. Langdurige inzet binnen een projectorganisatie betekent niet automatisch dat sprake is van een dienstverband. Bouwend Nederland pleit daarom tegen automatische uitsluiting vanwege afhankelijkheid van één opdrachtgever, inbedding in een projectorganisatie of werkzaamheden binnen de kernactiviteiten van een onderneming. Deze factoren kunnen onderdeel zijn van het totaalbeeld, maar zouden nooit op zichzelf bepalend mogen zijn.

5. Zorg voor een evenwichtige verdeling van verantwoordelijkheden

Wat staat in het wetsvoorstel?

Het wetsvoorstel legt verschillende verplichtingen bij de zelfstandige zelf, onder meer op het gebied van ondernemerschap en ondernemersvoorzieningen. Tegelijkertijd ligt de handhaving in de praktijk nog grotendeels aan de kant van de opdrachtgever.

Reactie Bouwend Nederland

Bouwend Nederland pleit voor een evenwichtige verdeling van verantwoordelijkheden en risico's. Wanneer een zelfstandige verklaart dat aan de zelfstandigentoets wordt voldaan, moet die verklaring ook gevolgen hebben voor diens eigen verantwoordelijkheid. Indien achteraf blijkt dat bewust onjuiste of onvolledige informatie is verstrekt, mogen de gevolgen daarvan niet uitsluitend bij de opdrachtgever terechtkomen.

Een evenwichtige verdeling van verantwoordelijkheden versterkt de werking van de veilige haven en vergroot de bereidheid om met zelfstandige ondernemers te blijven samenwerken.

Conclusie

Bouwend Nederland steunt de doelstelling van de Zelfstandigenwet en de introductie van een veilige haven. Om de wet voor de bouw- en infrasector werkbaar te maken zijn voor ons vijf punten essentieel:

1. een bindende ondernemersverklaring die daadwerkelijk zekerheid vooraf biedt;
2. een zelfstandigentoets die uitgaat van echt ondernemerschap en niet van een harde opdrachtgeverseis;
3. een beperkte werkrelatietoets gericht op duidelijke signalen van werkgeversgezag;
4. behoud van ruimte voor langdurige en projectmatige samenwerking;
5. een evenwichtige verdeling van verantwoordelijkheden tussen opdrachtgever en zelfstandige.

Alleen dan kan de Zelfstandigenwet zowel schijnzelfstandigheid tegengaan als echte ondernemers en opdrachtgevers de duidelijkheid en zekerheid bieden die het wetsvoorstel wil geven. Bovendien zou het uiteindelijke doel moeten zijn dat de veilige haven de gebruikelijke route wordt voor aantoonbaar ondernemende zelfstandigen, terwijl het aantal situaties waarin alsnog een brede beoordeling nodig is zo beperkt mogelijk blijft.